

NIKOLA
SCOTT

*De schaduw
van mijn moeder*

Vertaling Karin Schuitemaker

HarperCollins

Voor dit boek is papier gebruikt dat onafhankelijk is gecertificeerd door FSC™ ten behoeve van verantwoord bosbeheer.
Kijk voor meer informatie op www.harpercollins.co.uk/green

HarperCollins is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam

Copyright © 2017 Nikola Scott
Oorspronkelijke titel: *My Mother's Shadow*
Copyright Nederlandse vertaling: © 2018 HarperCollins Holland
Vertaling: Karin Schuitemaker
Omslagontwerp: Rose Cooper
Bewerking: Wil Immink Design
Zetwerk: Mat-Zet B.V., Soest
Druk: CPI Books GmbH, Germany

ISBN 978 94 027 0089 3
ISBN 978 94 027 5512 1 (e-book)

NUR 302
Eerste druk mei 2018

Originele uitgave verschenen in het Engels in 2017 bij Headline Review, een imprint van Headline Publishing Group, een Hachette UK Company, London
HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises Limited
* en ™ zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/of de licentienemer. Handelsmerken met ® zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/of in andere landen.

www.harpercollins.nl

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Alle in dit verhaal voorkomende personen zijn ontleend aan de fantasie van de schrijver. Elke gelijkheid met bestaande personen berust op toeval.

1958

Het huis heeft al zo veel gezien, zo veel geheimen gehoord; nachtelijk gefluister dat zich met de bries rond de schoorstenen krult, over de leistenen daken strijkt en over de witte grindpaadjes kronkelt, om de rozen, de rododendrons en de bomen van de oude boomgaard van Hartland. Hier is de liefde bejubeld en beweend, is gearouwd om onverwacht sterven en hebben steelse ontmoetingen hun vervoering gebracht. Middernachtelijke tranen, gelach op een zomeravond, zo veel dromen op zoek naar een dromer en zo veel werelden wachtend op hun ontdekker – het huis bewaarde het allemaal, zonder vragen, zonder oordeel, en borg het weg in de schaduwen van de muren.

Het leven op Hartland is doordrenkt van herinneringen. De oorlog met zijn doden ligt nog vers in het geheugen. Zo lang is het ook niet geleden dat Engeland de naargeestige jaren van bonnenboekjes, barakken en platgebombardeerde huizen achter zich liet. Verdwaasd knipperend betrad men een overweldigende nieuwe wereld vol onbekende luxe, snoepwinkels vol verlokkingen en schetterende nieuwe muziek. Nu een zonnige toekomst lonkt, zal het niemand verbazen dat de jonge garde van 1958 het leven gulzig omarmt, en dat deze zomer op het landgoed hun het hoofd op hol heeft gebracht met de belofte dat de wereld voor het grijpen ligt.

Of is het de maan die de hoofden op hol brengt vanavond? Op knappen zo vol en opmerkelijk oranje hangt hij laag boven de stallen in de lucht, alsof hij daar als een lampion aan een haakje is opgehangen. Eén blik op de maan, één slok champagne die tintelt tegen je gehemelte, één vleug van de zwoele geuren van de rozen-

tuin en je voelt het trekken vanbinnen, die onbezonnen maanziekte die je influistert dat niets onmogelijk is en de wereld aan je voeten ligt. Rondom flonkeren lampionnen als vuurvliegjes, wiegend in de avondbries, en de zoete klanken van 'Magic Moments' omzwermen de paartjes die dansen, lachen of op het lage muurtje van het terras zitten te roken met cocktails en limonade voor het grijpen om de verhitte wangen te blussen. Een van de meisjes die vanavond helpt in de bediening vult de limonadekannen en punchschalen bij en zet een blad worstenbroodjes neer, en dan kijkt ze even verwonderd naar die mooie jonge mensen met schijnbaar niets aan hun hoofd dan dit feestje voor een zeventiende verjaardag, de viering van het leven van een meisje op de drempel van de volwassenheid.

Twee gasten ontbreken. Twee gasten die zijn weggeglippt van het terras en langs de rododendrons zijn gelopen, langs een vergeten croquethamer, over tuinpaden en onder de bomen, met hun handen voor hun mond om hun lachen binnen te houden en een uitroep te smoren als een tak tegen hun blote kuiten zwiëpt. Een van de twee is de jarige job, het meisje dat die dag zeventien is geworden en in haar korte leven al te veel hartzeer heeft gehad, en nog veel meer ellende in het verschiet heeft. Vanavond heeft ze al haar zorgen en angst van zich afgezet. Ze weet, diep vanbinnen, dat het leven na deze zomeravond nooit meer zo verrukkelijk verboden en zo toverachtig nieuw zal zijn als nu. Ook zij omarmt het leven gretig, en wie kan het haar kwalijk nemen zoals ze daar loopt, hand in hand met de man die al dagen naar haar lacht, met lome, onderzoekende lachjes, met zeewater parelend in zijn wimpers, met een brede, onschuldige grijns in gezelschap en heimelijke blikken vol belofte zodra hun een moment samen vergund is in de rozentuin van Hartland. Vanavond ziet ze de lach in zijn ogen niet, alleen het maanlicht en de lampionnen als vuurvliegjes, maar ze voelt hem naast zich, zo dichtbij dat ze de warmte van zijn huid tegen haar

arm voelt en zijn geur zich mengt met die van het gemaaide gras en de donkerder, geheimzinniger nachtelijke geuren van een tuin die zich verzet tegen verstoring, zelfs door zo'n jachtige eerste liefde als deze. Onder de bomen in de boomgaard is het koeler, en onwillekeurig huivert het meisje. Dan slaat hij zijn arm om haar heen en trekt haar dicht tegen zich aan, heft met een hand haar gezicht naar hem op, en dan, heel even, is het leven volmaakt.

Toch hangt de narigheid nu al in de lucht, en het huis weet het. De rot sluimert in de goudglanzende façade van deze volmaakte zomer, in de gloed van de bedwelmende, geurige avond. Het huis heeft altijd trouw gewaakt over al zijn geheimen, en ook nu geeft het geen glimp van de toekomst prijs. Het neemt alleen de vluchtige herinneringen mee van de eerste liefde van een meisje, om ze voor altijd te bewaren.

Hoofdstuk 1

De dood heeft iets mafs. Niet leuk maf natuurlijk, er is helemaal niets leuk aan de dood, maar maf in de zin van raar. Eigenlijk zou die wereldschokkende klap gepaard moeten gaan met tumult en zich moeten aandienen in een hagel van kogels als aanzeggers van het noodlot, maar nee: de dood loert in het geniep, als een dief in de nacht, belust op die net iets te gretige stap bij rood licht of die ene balorige cel in ons lijf die zich zomaar begint te delen, met rampzalige gevolgen. De dood is altijd waakzaam, azend op zijn kans om toe te slaan, en als dat moment komt, is alles voorgoed anders.

Ondanks de buitenproportionele akeligheid van de dood staat me niet veel meer bij van de dag dat mijn moeder werd overreden door een vrachtwagen. Losse flodders heb ik, meer niet, zoals de krankzinnige hoeveelheid glas die de vrachtwagen over Gower Street had uitgestrooid, het wasbleke gezicht van mijn vader toen we wachtten op de taxi om haar te zien, en mijn zus Venetia die in discussie ging met de politieagente omdat die natuurlijk een fout moest hebben gemaakt, en waarom deed nou echt geen mens zijn werk nog naar behoren tegenwoordig?

Wat me ook nog bijstaat, haarscherp zelfs, is het moment waarop ze het me vertelden, want op dat moment – ik stond voor de zuivelkoeling met vijfenzestig eieren voor de meringues van die dag – waren alle tranen die ik had kunnen vergieten opeens verdwenen en waren mijn ogen op slag en onverklaarbaar droog. Ze bleven ook droog in de weken daarna, weken van overlijdensverklaringen en de lievelingsrozen van mijn moeder op haar doodskist en zorgen dat

mijn vader elke morgen zijn bed uitkwam in het grote en nu zo lege huis aan Rose Hill Road. Al die tijd vergoot ik geen enkele traan.

Niet iedereen huilt evenveel, dus op zich hoefde dit geen betrouwbare maatstaf voor mijn rouwvermogen te zijn, maar ik was van oudsher niet zo iemand die zelden huilt. Integendeel: ik was van huis uit bijzonder goed in huilen, om niet te zeggen uitzonderlijk getalenteerd. Als kind huilde ik zo vaak en zo gemakkelijk dat mijn moeder zei dat ik wel voor twee derde uit zout water moest bestaan. Mijn lieve kleine tranendalletje, zei ze. Ik huilde om melkkiesjes die per ongeluk verdwenen in de afvoer van de wasbak en om witte stipjes achter in mijn keel; ik maakte me druk over de gevaren die loerden in mijn kledingkast, onder mijn bed en in de diepten van het zwembad. Ik liep achter zwerfkatten aan en nam vogeljongen mee die uit het nest waren gevallen, en bekommerde me dagenlang om hun lot.

Kom op, Addie, zei mijn moeder dan met zo'n ongeduldig trekje om haar mond, wapperend met een zakdoekje als mijn ogen groot werden en begonnen te zwemmen, en ik wanhopig slikte om de snikjes terug te dringen die zo zwak en nergens voor nodig waren, omdat je sterk moest zijn: rug recht, hoofd omhoog en vooruit met de geit. Zo erg is het niet, liefje. Kijk eens naar Venetia, die is vier jaar jonger en zie je haar soms huilen? Ik moet als kind ontzettend ergerlijk zijn geweest, als ik bedenk hoe vaak ik dat trekje bij mijn moeder uitlokte. Dan ging een mondhoek een fractie omhoog en persten haar lippen zich samen tot een dunne witte plooi. Tegen die tijd had ik al een goed heenkomen gezocht, meestal op de wc beneden, waar het altijd warm was en de lavendelgeur van Mrs. Baxters schoonmaakmiddel hing, en waar zelden iemand kwam. Toen ik jaren later het huis uit ging en mijn eigen appartement kreeg, was het ontbreken van een beneden-wc wat mij betreft een van de grootste pluspunten.

Maar juist nu mijn achilleshiel van toen, mijn eigenste tranendal, eindelijk eens kon schitteren, was hij in een wrede speling van het lot verdwenen. Ik kwam niet verder dan een verstikt, droog gesnik en krampachtige pogingen iets weg te slikken wat voelde als een soort raar, dik trolletje dat zich permanent achter in mijn keel had genesteld. Ik miste haar wel, daar lag het niet aan. Natuurlijk miste ik haar. Wie op deze droeve aarde mist zijn moeder nou niet als ze er niet meer is? Maar hoe heftiger Venetia treurde, zoals het een lievelingetje betaamde, compleet met vermageren en bleek zien tot ze bijna doorzichtig werd, des te meer droogde ik uit pure bokkigheid vanbinnen uit. Dat baarde me ernstige zorgen, tot ik bedacht dat het óók zou kunnen dat ik sterk was en mijn rug recht hield, precies zoals mijn moeder me altijd had voorgehouden. Blevén mijn ogen zo manmoedig droog om het trekken van die smalle witte lippen voor te zijn, uit een soort reflex die er na veertig stroeve jaren met mijn moeder stevig ingebakken zat? Zat er diep in mij soms een klein meisje te glimlachen omdat haar moeder, al was het dan vanuit het graf, eindelijk tevreden kon zijn?

Venetia verwachtte een gepast eerbetoon aan onze moeder van me, en mijn alternatief stelde haar dan ook diep teleur. Ze was net een paar weken zwanger, angstaanjagend licht ontvlambaar en kwam te pas en te onpas op Rose Hill Road binnenzeilen met homeopathische druppels, bliken kippensoep en een oneindige voorraad zinloze adviezen. Ik ging haar als het even kon uit de weg, want terwijl alle schijnwerpers op haar gericht stonden, met haar zwangerschap en haar rouwtherapeut, trok mijn vader zich stilletjes terug.

Eén keer stortte hij in, een week of twee na de begrafenis, en dat zonder enige dramatiek; hij kwam gewoon zijn bed niet meer uit.

Toen op dag vier de deur van zijn slaapkamerdeur om vijf uur 's middags nog steeds dicht was, brachten mijn broer Jasper en ik hem naar de huisarts en vervolgens naar het ziekenhuis, waar hij een week later bijna onaards kalm weer uitkwam. Mijn broer en zus wijdden zich daarna bijna opgelucht weer aan hun eigen verdriet, hij aan zijn werk en zij aan haar aanstaande gezin, maar ik bleef hangen. Iets in mijn vaders blik gaf me een akelig onbestendig gevoel. Ik kon deze man slecht rijmen met de vader die me had leren schaken toen ik tien was, me had geholpen met mijn huiswerk voor geschiedenis door met een nietmachine, twee potloden en een perforator de landing in Normandië uit te beelden, en die nooit te beroerd was geweest om een zaklamp te pakken voor een grondig onderzoek van die witte stipjes in mijn keel. *Het is in elk geval géén tumor, Adele. Het zijn ziektekiemen die een oorlog uitvechten met je lijf, en – iets verder open graag, nog ietsje verder, zo ja – volgens mij zijn je antistoffen aan de winnende hand. Hier heb je een pepermuntje, dat helpt vast.*

Nu kwamen we zelden verder dan een kop thee en gekeuvel over onze week, of we staarden zwijgend naar de verpieterende achtertuin van mijn moeder, terwijl het schaakbord lag te verstoffen. Er waren dagen dat mijn handen jeukten om hem te knijpen, om mezelf ervan te overtuigen dat hij niet ook dood was gegaan. Het leek soms alsof alleen zijn lichaam er nog was om namens hem op te staan, aan het werk te gaan, thuis te komen en koppen thee te drinken, die hij overal in huis met nog een koude slok erin liet staan totdat ze werden opgeruimd door Mrs. Baxter, die vier ochtenden in week langskwam om een oogje in het zeil te houden. Ik hield desondanks de hoop dat ik een dezer dagen zou binnenkomen en dan door hem werd opgewacht met in elke hand een kop dampend hete thee, want zo dronken we die allebei het liefst, en een glimlach om zijn mond. *Addie! Je bent er. Wat dacht je van*

een potje schaak tegen je oude vadtje? En dus bleef ik hem trouw opzoeken, dwars door Noord-Londen na mijn werk, eerst nog in de te zonnige zomerse schemering, daarna onder de grauwe herfstlucht en ten slotte door de kou van heldere winteravonden, die weer plaatsmaakten voor een mooie Londense lente. Zo zag ik de twaalf maanden na de dood van mijn moeder verglijden in de veranderingen in de bast van de bomen op Hampstead Heath, en in het korten en lengen van de schaduwen van het buurtwinkeltje naast het metrostation, waar ik de hoek om sloeg om naar het huis van mijn ouders te lopen.

Al voordat Venetia de eerste balletjes opgooidde over hoe stil te staan bij Haar Eerste Sterfdag zag ik die datum met angst en beven tegemoet. Op de wandkalender in de keuken van de patisserie zat een grote rode vlek op 15 mei – frambozensaus, geloof ik – die wéér groter en roder leek te zijn geworden als ik even opkeek van de verjaardagstaart voor Mrs. Saunders, die ik moest versieren met vijfenzeventig zachtroze roosjes van fondant. En dan slikte ik weer zo'n brok weg dat als een logge bel in een vijver kwam opzeten in mijn slokdarm.

Venetia wilde een bescheiden familiebijeenkomst organiseren, met Jasper en Mrs. Baxter, oom Fred en nog een paar familieleden die in de buurt woonden, om 'troost te vinden in elkaars gezelschap' en 'deze dag door te brengen met onze naasten', wat volgens haar rouwtherapeut een goede stap in de richting van de vijfde fase van het rouwproces zou zijn. Dat leek me getuigen van ongegrond optimisme, aangezien mijn vader de 'ontkenning' nog maar nauwelijks achter zich had gelaten, en hoewel ik over het algemeen wel in de pas liep, vooral als Venetia er iets mee te maken had, probeerde ik deze keer tegengas te geven. Een middag samen in onze grote lichte keuken waar mijn moeder zo nadrukkelijk

ontbrak, was absoluut niet hoe ik die dag wilde doorbrengen, en ik wist vrij zeker dat mijn vader er net zo over dacht. Maar Venetia wees alle bezwaren van de hand, dwong mij mijn werkschema om te gooien, bestelde een schaamteloze hoeveelheid gebak van de patisserie en zag erop toe dat ik op tijd vertrok om die op Rose Hill Road af te leveren.

En daar stond ik dan. De deur knerste zoals altijd zachtjes toen ik de hal in stapte, en onwillekeurig hield ik mijn adem in. Het was stil in huis. De oude staande klok stond zoals gewoonlijk in de hoek te tiktakken, en als altijd rook het naar boeken, stof en het lavendelluchtje van Mrs. Baxters schoonmaakmiddel, terwijl mijn moeder vandaag een jaar geleden toch echt was doodgegaan. Rechts hingen de jassen aan de stokoude kapstok in de hoek, en aan de paraplu's die stonden uit te druipen op de plavuizenvloer leidde ik af dat de familie nog maar net binnen was.

Stilletjes liep ik door de gang met mijn blik op de streep licht die door de kier van de deur naar de keuken in het souterrain kwam. Er steeg gedempt gemompel op, en een lach die snel werd gesmoord in een discreet kuchje. Oom Fred, zo te horen, de broer van mijn vader die in Cambridge woonde met zijn drie honden en een verzameling wegroestende oude auto's die hij al jaren aan het opknappen was. Ik spitste de oren in de hoop iets van mijn vader op te vangen, maar ik kon zijn donkere, iets hese stem niet onderscheiden in het geroezemoes. Hij werkte de laatste tijd harder dan ooit, en ik had het idee dat zijn maag steeds erger opspeelde. Ik hoopte maar dat hij zijn afspraak bij de dokter van gisteren was nagekomen. Iemand stelde een vraag – Jasper waarschijnlijk, die vast rechtstreeks uit het ziekenhuis hierheen was gekomen omdat dat moest van Venetia.

Ik stelde me het groepje hangend aan de grote keukentafel voor en voelde mijn tenen krommen in de sisalmat. Venetia's rouwthe-

rapeut had gezegd dat de stoel van mijn moeder uit eerbied leeg moest blijven. Ik had een gruwelijke hekel aan die rouwtherapeut, een levend lijk genaamd Hamish McGree, en ik gruwde bij de gedachte aan die moedwillig lege stoel met de gebogen armleuningen en de rechte rug en de vrolijk geruite rugsteun die mijn moeder tegen de rugpijn onder de bekleding had geschoven. Ik probeerde me voor de geest te halen wanneer ik haar daar voor het laatst had zien zitten, uitkijkend over de tuin met een afwezige blik, denkend aan wat ze nog moest doen die dag, of geconcentreerd koppensnellend boven de krant. Het lukte me niet. Het leek alsof ik niet kon scherpstellen op haar gezicht, maar alleen fragmenten in beeld kreeg: haar handen met de lange, iets taps toelopende vingers, net als de mijne, of het haar dat voor haar gezicht viel als ze in haar koffie blies, die ze het liefst lauw en bijna wit van de melk dronk. Zo ging het al het hele jaar. Terwijl anderen zich grappige voorvallen herinnerden, halve gesprekken konden navertellen en hele middagen met haar terughaalden, kostte het mij al moeite om alleen al haar gezicht bij elkaar te sprokkelen, van het stiften van haar lippen en het trekje om haar mond als haar geduld op was tot haar stramme schouders als ze het 's avonds koud kreeg en op zoek ging naar haar omslagdoek. Die herinneringen als granaatscherven moest ik kennelijk zelf maar in elkaar puzzelen, en ondertussen was mijn geheugen verzand in diezelfde dorre woestenij als mijn tranen, een drooggevalen bedding van gemankeerde rouw waar herinneringen als zandkorrels opdwarrelden, zonder enige samenhang en op een of andere manier ook zelden positief.

Na weer zo'n gedempt lachje dat werd omgebogen tot een discrete kuch wist ik plotseling heel zeker dat ik die trap echt niet af zou gaan, naar die lege stoel en de vage echo van het gezicht van mijn moeder. Ik draaide me om, weg van de keukentrap, plempte de ge-

baksdoos met een sponzige bons op het haltafeltje en dook met mijn verregende jas nog aan en mijn tas in de hand de kamer aan mijn rechterhand in. Ik leunde tegen de muur en bleef zo een tijdje staan, meer niet, genietend van de koele donkerte op mijn netvlies na een dag staren naar die frambozenvlek op 15 mei. Het tiktakken van de staande klok klonk hier luider doordat hij met zijn rug tegen de tussenmuur stond, maar het bonzen werkte rustgevend, als een hartslag, en na een tijdje slaakte ik een diepe zucht en deed mijn ogen weer open. Ik bedwong de onrustige kriebel in mijn buik om mijn stoutmoedige besluit. Venetia zou uit haar vel springen.

De werkkamer van mijn moeder. Ik was hier niet meer geweest sinds de keer dat Venetia en ik aarzelend het bureau hadden doorzocht op zoek naar haar adressenboekje, voor de rouwkaarten. We wisten niet hoe snel we ons weer uit de voeten moesten maken zodra we het hadden gevonden. Eens in de zoveel tijd stelde Mrs. Baxter voor om de kamer uit te ruimen, maar Venetia wilde er niets van horen. En dus zag het er hier nog net zo uit als die ochtend waarop mijn moeder de deur uit was gegaan om voor de laatste keer haar populaire lezing 'Nieuwe creatieve impulsen voor vrouwelijke auteurs' te geven. In de kast waren de boeken, mappen en paperassen ordelijk gerangschikt, met alleen hier en daar een geeltje dat brutaal tevoorschijn piepte; in een oude mok die nog te mooi was om weg te doen stonden haar pennen recht in het gelid alsof ze paraat stonden voor mijn moeder, die haar potloden graag scherp gepunt en klaar voor gebruik zag. Haar telefoon stond er nog, het oude mosterdgele exemplaar met een draaischijf, en ook haar cilinderbureau stond nog steeds plomp tegen de muur met alle laatjes en vakjes en handigheidjes die wij als cadeautjes voor kerst en verjaardagen voor haar hadden gemaakt omdat ze zo van orde en netheid en opruimen hield.

Hier zat ze elke avond, deels zichtbaar door de half openstaande deur, om colleges voor te bereiden, essays na te kijken of manuscripten te corrigeren, of soms ook gewoon om de krant te lezen. Ze las de krant met een bijna vrome toewijding, elke avond, of we al sliepen of nog op waren, of met waterpokken in bed lagen of de stad in waren. Als ze haar krant uitspreidde over haar bureau verlangde ik er soms naar dat ze ook eens naar mij zou kijken – of op zijn minst naar mijn kast en de inbreker die zich daar had verstopt – met iets van de aandacht en concentratie die ze besteedde aan de annonces achterop, de overlijdensberichten en de kwart kolom over de overvaller op het politiebureau in Leeds. De waarheid was dat mijn moeder en ik niet zo goed met elkaar overweg konden. En dat lag eigenlijk vooral aan mij, want ik was te angstig, te lief, van jongs af aan al. Ik nam mijn leven niet in eigen hand; ik stapte niet met de rug recht en het hoofd omhoog de wereld in. Mijn moeder was allesbehalve weekhartig, maar hard en glanzend als een diamant, en het was onvermijdelijk dat haar krachtige persoonlijkheid botste met mijn teerhartigheid en mijn neiging om het anderen naar de zin te maken. Het bleef wringen, hoe we ook ons best deden; het werkte niet, zoals een kat tegen de haren in strijken of een goudgele crème anglaise die opeens gaat schiften. En dat was altijd al zo geweest.

Ik weet niet meer hoelang ik daar bij de deur bleef staan, aarzelend om haar ruimte binnen te gaan, met die zwakke geur van boeken en vasthoudendheid in mijn neus die mijn moeder volmaakt belichaamde. Ik wachtte op de tranen die niet kwamen en verlangde wanhopig naar een goede herinnering, eentje maar, hoe onbeduidend ook, omdat ik me juist vandaag toch haar gezicht moest kunnen herinneren, me háár moest kunnen herinneren, helemaal, zoals ze was.

Er moest iets gebeuren, dat was duidelijk. En toen gebeurde er ook iets.

De telefoon ging.